

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра теорії та історії держави та права**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія»
обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
262 Правоохоронна діяльність (поліцейські)**

Кам'янець-Подільський 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри теорії та історії держави та права (протокол від 12.08.2024 № 1).

Розробники:

1. Професор кафедри теорії та історії держави та права ХНУВС, кандидат юридичних наук Невзоров І.Л.

Рецензенти:

1. Професор кафедри міжнародного та європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор Гавриленко О. А.
2. Завідувач кафедри конституційного і міжнародного права та прав людини Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Гудзь Т. І.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Поліцейська деонтологія як навчальна дисципліна.	8	2	2			4	Залік
Тема № 2. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.	18	2	4			12	
Тема № 3. Національні та міжнародні деонтологічні стандарти професійної діяльності поліції.	16	2	2			12	
Тема № 4. Основи професійної етики поліцейського.	14	2	2			10	
Тема № 5. Професійна культура та службовий етикет поліцейського.	16	2	4			10	
Тема № 6. Соціальні конфлікти та професійна деформація працівника поліції та шляхи її подолання.	18	2	4			12	
Всього за семестр № 1	90	12	18			60	

1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Поліцейська деонтологія як навчальна дисципліна.	10	2	2			6	Залік
Тема № 2. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.	16	2	2			12	
Тема № 3. Національні та міжнародні деонтологічні стандарти професійної діяльності поліції.	18	-	2			16	
Тема № 4. Основи професійної етики поліцейського.	14	-	2			12	
Тема № 5. Професійна культура та службовий етикет поліцейського.	16	-	2			14	
Тема № 6. Соціальні конфлікти та професійна деформація працівника поліції та шляхи її подолання.	16	-	2			14	
Всього за семестр № 1	90	4	12			74	

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. Поліцейська деонтологія як навчальна дисципліна.

Семінарське заняття. Поліцейська деонтологія як навчальна дисципліна.

Навчальна мета заняття: засвоєння предмету, принципів, функцій та завдань поліцейської деонтології, визначення її місця в системі гуманітарних та юридичних навчальних дисциплін.

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Поняття поліцейської деонтології та її предмет.
2. Історія виникнення та етапи становлення поліцейської деонтології.
3. Основні завдання і функції поліцейської деонтології.
4. Зв'язок поліцейської деонтології з іншими юридичними та суспільними дисциплінами.

Методичні вказівки:

Під час підготовки до першого питання, користуючись рекомендованою навчальною літературою, необхідно почати з надання дефініції та етимології поняття «деонтологія». При визначенні поліцейської деонтології, здобувачам перш за все слід звернути увагу на її предмет. Виходячи з цього, поліцейська деонтологія – сфера наукових знань про суть та зміст професії поліцейського, його роль в житті сучасного суспільства, чинники, що впливають на стан професії поліцейського, а також про сукупність вимог, яким повинні відповідати професійні якості та практична діяльність поліцейського. Поліцейська деонтологія визначається як вступна навчальна дисципліна. Вона орієнтує здобувачів вищої в освітньому процесі, сприяє визначенню обсягу та змісту знань, необхідних правоохоронцям у подальшій професійній діяльності, безпосередніх умов їхнього використання. Посилена увага до професійних морально-етичних норм в сфері правопорядку призвела до виділення системи специфічних наукових деонтологічних знань про обов'язок і норми належної професійної поведінки поліцейських – поліцейської деонтології.

У другому питанні слухачам слід охарактеризувати генезу та етапи становлення поліцейської деонтології. Термін «деонтологія» був запроваджений у науковий обіг англійським філософом та правознавцем Ієремією (Джеремі) Бентамом. Необхідно проаналізувати основні деонтологічні ідеї у праць Ієремія (Джеремі) Бентама. Упродовж тривалого часу у вузькому розумінні деонтологією називали саме професійну етику медиків – як систему етичних норм виконання медичними працівниками своїх службових обов'язків. У медицині було сформовано особливе вчення – медичну деонтологію. Слід звернути увагу, що система юридичних деонтологічних знань склалася значно пізніше, ніж у медицині, а саме поліцейська деонтологія стала невід'ємною складовою юридичної деонтології.

Під час підготовки третього навчального питання необхідно дослідити основні завдання і функції поліцейської деонтології. У межах дослідження завдань поліцейської деонтології, добувачам слід проаналізувати Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 червня 2018 р. № 6693, яким затверджено стандарти професійної (професійно-технічної) освіти з професії 5162 Поліцейський (за спеціалізаціями). Модель фахівця – це опис того, чого повинен бути гідним фахівець, до виконання яких функцій він підготовлений і якими якостями він має володіти. Моделі дозволяють відрізняти одного фахівця від іншого, а також рівні (якості) підготовки фахівців одного і того ж типу. Окрім цього кваліфікаційною характеристикою встановлюються вимоги до змісту професійної діяльності та рівня кваліфікації працівників Національної поліції.

Під час підготовки до четвертого питання слід звернути увагу на місце поліцейської деонтології в системі гуманітарних та юридичних навчальних дисциплін. Поліцейська деонтологія є професійно орієнтованою навчальною дисципліною, ознайомлення з якою закладає у майбутніх поліцейських загальні уявлення про теоретичні, практичні та деонтологічні аспекти їх діяльності, особисті якості працівника Національної поліції як фахівця, а також сприяє формуванню вмінь і навичок використовувати здобуті знання на практиці.

Питання цільових виступів:

1. Історичні джерела деонтології як науки і навчальної дисципліни;
2. Вплив поліцейської деонтології на формування деонтологічних нормативів у майбутнього юриста.
3. Методологія поліцейської деонтології.
4. Принципи поліцейської деонтології.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л.

В. Радовецька, С. П. Лясковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
2. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.
3. Поліцейстика: наука та освіта в персоналіях : довідник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка, Д. В. Швеця, С. С. Вітвіцького, Р. А. Сербина, О. М. Балинської, Л. Р. Наливайко, М. В. Корнієнка, Є. С. Назимка. ; Одес. держ. ун-т внутр. справ, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Нац. акад. внутр. справ, Донец. держ. ун-т внутр. справ, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. 244 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17818>.
4. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf>.
5. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / авт.кол.: В.О. Басс, В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін.; за ред. В.А. Кулікова. Київ: ФОП Маслаков, 2021. 563 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23930>.
6. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.
7. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.
8. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.
9. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3874>.
10. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.
11. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Тема № 2. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.

Семінарське заняття 2.1. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.

Навчальна мета заняття: дослідити походження та зміст поняття «поліція»; визначити поняття поліцейської діяльності, охарактеризувати її ознаки, види та принципи.

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Походження та зміст поняття «поліція».
2. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки, види та принципи.
3. Суб'єкти і об'єкти поліцейської діяльності.

Методичні вказівки:

При розгляді першого питання слухачам необхідно розрити зміст поняття «поліція». Слід звернути увагу, що органи поліції є частиною механізму держави, у зв'язку з чим держава наділяє дані органи можливістю вживати в т.ч. примус в межах, визначених законом. Це дає можливість поліції застосовувати законні заходи впливу з метою виконання громадянами рішень влади та положень нормативно-правових актів, що сприяє закріпленню та втіленню принципу верховенства права в країні. Визначаючи місце поліції в механізмі держави, слід вміти розкрити та охарактеризувати завдання поліції (ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»).

Висвітлюючи друге питання, слід охарактеризувати поняття «поліцейська діяльність».

Здобувачам вищої освіти також необхідно вміти визначити принципи діяльності Національної поліції (Розділ II Закону України «Про Національну поліцію») та розкрити зміст кожного з них, акцентуючи увагу на тому, що під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих [Конституцією](#) та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених [Конституцією](#) і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції.

Відповідь на третє питання вимагає проведення теоретичного аналізу поняття «правоохоронний орган» одночасно спираючись на правові позиції Конституційного Суду (Рішення Конституційного Суду України) у справі за конституційним зверненням громадянина Кузьменка Віталія Борисовича щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 364 Кримінального кодексу України (справа щодо застосування кваліфікуючої ознаки «працівник **правоохоронного органу**» до працівника державної виконавчої служби) від 18.04.2012 р.) № 10-рп/2012, з метою визначення конкретних ознак Національної поліції як правоохоронного органу.

Питання цільових виступів:

1. Наукові підходи до розуміння правоохоронної діяльності.
2. Співвідношення понять «правоохоронна діяльність» та «поліцейська діяльність».
3. Поліція в системі правоохоронних органів.
4. Поняття поліцейстики: історичні витоки та сучасне бачення.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції [Текст]: навч. посіб. / [авт.кол.: В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін. ; за ред. В.А. Кулікова]. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 285 с. URL: <https://elar.naiau.kiev.ua/handle/123456789/29361>.
2. Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану [: довідник] / [Безпалова О. І., Чишко К. О., Бахаєва А. С., Макаренко В. С.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ]. Харків, 2022. 105 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17143>.
3. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
4. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.
5. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформ.-практ. довід.: ч.1; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 140 с. URL:

<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10975>.

6. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.

7. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернишенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.

8. Загуменна Ю.О. Зарубіжна практика функціонування ювенальної юстиції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 108-110. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/50d6632c-a91c-4360-a728-bd73d181a6f5/download>.

9. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf>.

10. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / авт.кол.: В.О. Басс, В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін.; за ред. В.А. Кулікова. Київ: ФОП Маслаков, 2021. 563 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23930>.

11. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

12. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>.

13. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

14. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

15. Сокуренок, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

Тема № 2. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.

Семінарське заняття 2.2. Поліцейська діяльність: ознаки, витоки, види та принципи.

Навчальна мета заняття: розкрити форми та методи поліцейської

діяльності, визначити поняття гендерної рівності в органах Національної поліції України та роль Поліцейського омбудсмена, розглянути інститут Community policing.

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Форми і методи здійснення поліцейської діяльності.
2. Гендерна рівність в органах Національної поліції України. Поліцейський омбудсмен.
3. Інститут Community policing: генезис і сучасність.

Методичні вказівки:

Під час підготовки до першого навчального питання рекомендується проаналізувати відповідні нормативно-правові акти та рекомендовану літературу, та розкрити зміст поняття та різновидів форм і методів поліцейської діяльності.

В межах другого питання необхідно визначити, що таке «гендерна рівність». Показати значення та роль жінки-поліцейського для успішного виконання завдань Національної поліції. Одночасно із цим, звернути увагу на те, що відповідно до частини 1 статті 49 Закону України від 02 липня 2015 року №580-VIII «Про Національну поліцію на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком до 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статті, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, та які володіють українською мовою.

Розкриваючи останнє питання здобувачам необхідно з'ясувати актуальний стан становлення інституту Community policing, а саме «Поліцейського офіцера громади» в Україні через врахування впровадження реформи децентралізації та в контексті забезпечення належної безпекової ситуації на території окремого адміністративно-територіального суб'єкта. Зокрема, в процесі підготовки до відповіді, необхідно визначити, що сама модель «Community Policing» зародилась у Великій Британії, а її засновником є англійський політичний діяч Роберт Піль, а також те, що модель «CoP» покликана підвищити рівень довіри населення до поліції на локальному (місцевому) рівні, шляхом їх тісної співпраці, з метою створення повноцінного безпечного середовища, вчасного реагування на загрози, шляхом впровадження спільних безпекових програм. Слід звернути увагу, що в рамках зазначеної програми діяльність місцевих органів правопорядку має бути спрямована на попередження вчинення правопорушень, де ключовою виступає профілактика.

Питання цільових виступів:

1. Верховенство права як принцип діяльності Національної поліції України.
2. Прозорість поліцейської діяльності громадянському суспільству.
3. Діяльність органів Національної поліції України в умовах воєнного

стану.

Література:

Основна:

6. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.

7. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.

8. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.

9. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.

10. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Лясковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

16. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції [Текст]: навч. посіб. / [авт.кол.: В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін. ; за ред. В.А. Кулікова]. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 285 с. URL: <https://elar.naiau.kiev.ua/handle/123456789/29361>.

17. Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану [: довідник] / [Безпалова О. І., Чишко К. О., Бахаєва А. С., Макаренко В. С.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ]. Харків, 2022. 105 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17143>.

18. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.

19. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.

20. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформ.-практ. довід.: ч.1; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 140 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10975>.

21. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL:

<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.

22. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернишенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL:<https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.

23. Загуменна Ю.О. Зарубіжна практика функціонування ювенальної юстиції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 108-110. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/50d6632c-a91c-4360-a728-bd73d181a6f5/download>.

24. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diynalnist.pdf>.

25. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / авт.кол.: В.О. Басс, В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін.; за ред. В.А. Кулікова. Київ: ФОП Маслаков, 2021. 563 с. URL: <http://elar.naiaiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23930>.

26. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

27. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>.

28. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiaiu.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

29. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

30. Сокурено, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

Тема № 3. Національні та міжнародні деонтологічні стандарти професійної діяльності поліції.

Семінарське заняття. Національні та міжнародні деонтологічні стандарти професійної діяльності поліції.

Навчальна мета заняття: визначити та проаналізувати національні та міжнародні деонтологічні стандарти професійної діяльності поліції.

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Міжнародні стандарти професійної діяльності поліцейських: загальна характеристика. Аспекти формування поняття «стандарти діяльності».
2. Міжнародні та європейські етичні стандарти правоохоронної діяльності.
3. Деонтологічні стандарти організації та діяльності Національної поліції України.
4. Морально-етичні стандарти професійної діяльності поліції іноземних держав.

Методичні вказівки

Опанування першого питання передбачає з'ясування сутності поняття «Міжнародні стандарти професійної діяльності поліцейських» та визначення їхнього прояву в діяльності Національної поліції України.

Наступне питання обумовлює необхідність вивчення низки міжнародних актів, що містять стандарти правоохоронної діяльності та вказують на те, якою має бути поведінка поліцейського під час підтримки правопорядку, зокрема: Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку 1979 р., Резолюція № 690 (1979 р.) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», Стандарти незалежної юридичної професії Міжнародної асоціації юристів 1990 р. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996 р.).

Третє питання теми диктує необхідність розкриття основних та найголовніших вимоги, що ставляться щодо професійної діяльності Національної поліції України.

Останнє питання потребує дослідження міжнародно-правових документів щодо деонтологічних принципів діяльності поліції, таких, як Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», Резолюція 34/169 (1979) Генеральної Асамблеї ООН "Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку", Європейський кодекс поліцейської етики (2001), Десять основних правозахисних стандартів правильної поведінки для правоохоронних органів (1998). Необхідно також з'ясувати статус поліцейського під час війни, надзвичайного стану, іноземної окупації відповідно до положень вищезгаданих міжнародних правових актів.

Питання цільових виступів:

1. Стандарти професійної етики поліції розроблені Радою Європи.
2. Стандарти професійної етики правоохоронців, розроблені в межах діяльності ООН.
3. Розробка етичних кодексів міліції та Національної поліції в Україні.
4. Сучасні національні стандарти етичних кодексів правоохоронних органів в Україні.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.

2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.

3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.

4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.

5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції [Текст]: навч. посіб. / [авт.кол.: В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін. ; за ред. В.А. Кулікова]. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 285 с. URL: <https://elar.naiau.kiev.ua/handle/123456789/29361>.

2. Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану [: довідник] / [Безпалова О. І., Чишко К. О., Бахаєва А. С., Макаренко В. С.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ]. Харків, 2022. 105 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17143>.

3. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.

4. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.

5. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.

6. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернищенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL:<https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.

7. Загуменна Ю.О. Зарубіжна практика функціонування ювенальної юстиції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-

пакт. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 108-110. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/50d6632c-a91c-4360-a728-bd73d181a6f5/download>.

8. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>.

9. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

10. Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників Національної поліції України, ветеранів ОВС та НПУ, учасників бойових дій та членів їх сімей: навчальний посібник / Андрієнко І.С., Дришлюк В.І., Пишна А.Г. та інші. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. 142 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/6732>.

11. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.

12. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Тема № 4. Основи професійної етики поліцейського.

Семінарське заняття. Основи професійної етики поліцейського.

Навчальна мета заняття: поглибити знання щодо професійної поліцейських, засвоїти основні категорії професійної етики, ознайомитись з вимогами норм вітчизняного законодавства щодо професійної етики поліцейських

Кількість годин 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Основи професійної етики поліцейських.
2. Етичні норми поліцейської діяльності: загальні вимоги.
3. Етичні засади проведення окремих слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.
4. Етика поліцейського спілкування з населенням.

Методичні вказівки:

В ході вивчення першого питання необхідно визначити роль професійної етики як важливої компоненти діяльності поліцейського. При цьому слід акцентувати на тому, що засвоєння правил і навичок службового етикету – обов’язкова і необхідна складова професійного зростання працівника поліції.

Професії, в основі яких лежить робота з людьми, а саме до них належить професійна діяльність поліцейських, вимагають свідомого відтворення кожним працівником загальноприйнятих норм публічної поведінки. Більше того, для працівника поліції дотримання норм службового етикету має набути безумовного та постійного характеру. Необхідно дати визначення поняттям «професійна етика» та «професійна етика поліцейського».

Друге питання передбачає надання характеристики загальним етичним нормам поліцейської діяльності. Моделі етичної поведінки поліцейського слід розкрити через принципи і норми службового етикету, а також вимоги щодо професійної діяльності поліцейського. Також слід звернути увагу на найважливіші принципи службового етикету, які є надзвичайно важливими для посадових осіб та працівників поліції.

В межах вивчення третього питання необхідно охарактеризувати етичні засади окремих слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

Під час опанування четвертого питання слід встановити особливості професійного спілкування поліцейського, виявити специфічні риси спілкування поліцейського з населенням. Спілкування працівника поліції з громадянами припускає ряд особливостей, оскільки таке спілкування може відбуватися в різноманітних ситуаціях. Від наслідків спілкування з населенням, так само, як із окремими громадянами, залежить оперативна обстановка на території обслуговування, інформованість поліції, довіра до неї. Все це передбачає знання і розуміння людей, їхньої психології, спроможність співчувати чужій біді і горю. Існує багато прийомів і методів розмови та спілкування з населенням.

Питання цільових виступів:

1. Основні принципи професійної етики поліцейського.
2. Суть і завдання професійної етики поліцейських.
3. Основні принципи професійної етики й етикету поліцейського.
4. Тактика ділового спілкування поліцейського з населенням.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
2. Євдокімова, О. О. Психологія професіогенезу керівника системи МВС України: моногр. / Євдокімова О.О., Бойко-Бузиль Ю.Ю.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ФОП Бровін О. В. 2023. 320 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/19309>.
3. Загуменна Ю.О., Лазарєв В.В. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу : монографія. Харків : Планета-Прінт , 2021. 228 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/510fbb8e-04b9-495d-843b-dccde26ce5d4/content>.
4. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навч. посіб.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2018. 232 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3518>.
5. Поліцейстика: наука та освіта в персоналіях : довідник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка, Д. В. Швеця, С. С. Вітвіцького, Р. А. Сербина, О. М. Балинської, Л. Р. Наливайко, М. В. Корнієнка, Є. С. Назимка. ; Одес. держ. ун-т внутр. справ, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Нац. акад. внутр. справ, Донец. держ. ун-т внутр. справ, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. 244 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17818>.
6. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf>.
7. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / авт.кол.: В.О. Басс, В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін.; за ред. В.А. Кулікова. Київ: ФОП Маслаков, 2021. 563 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23930>.
8. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.
9. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>
10. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.
11. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.
12. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і

перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

13. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

14. Сокурено, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

15. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3874>.

16. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.

17. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Тема № 5. Професійна культура поліцейського.

Семінарське заняття 5.1. Професійна культура, професійний обов'язок, дисципліна і законність у діяльності Національної поліції.

Навчальна мета заняття: вміти визначати властивості професійної культури поліцейських, як складової професійної культури .

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Загальна культура суспільства та людини. Особливості професійної культури.
2. Поняття та види професійної культури працівників поліції.
3. Професійний обов'язок, дисципліна і законність у діяльності Національної поліції.
4. Правова культура працівника поліції: поняття та її види.

Методичні вказівки:

Для всебічного опанування першого питання необхідно розкрити поняття «культура» та «професійна культура», провести співвідношення цих понять, навести критерії поділу культури на види, подати загальну характеристику видів культур людини.

Вивчення другого питання передбачає визначення ключових рис професійної культури працівника поліції. При цьому варто враховувати, що поняття професійної культури тісно пов'язане з таким поняттям, як культура праці. Однак вони не ідентичні.

Також необхідно врахувати, що професійну діяльність працівників поліції характеризують такі чинники, як: професійна орієнтація, професійне

самоутвердження, професійна майстерність, талант, соціальні почуття, професіоналізм, продуктивна діяльність та ін. В межах цього питання треба надати загальну характеристику кожній категорії.

Крім того повна відповідь на зазначене питання неможлива без розуміння змісту правової культури поліцейського та характеристики та компонентів.

Відповідь на третє питання потребує аналізу таких понять, як «дисципліна» та «законність», виявлення їхніх особливостей в діяльності поліцейських.

Також здобувачам вищої освіти, слід звернути увагу на залежність ефективності поліцейської діяльності, як критерію гарантування безпеки громадян та надання населенню якісних та доступних публічно-сервісних поліцейських послуг, від стану забезпечення дисципліни та законності повсякденного виконання поліцейськими своїх функціональних обов'язків, точного та неухильного дотримання, виконання та застосування ними приписів норм чинного поліцейського законодавства.

Зміст забезпечення законності й дисципліни в поліцейській діяльності складає комплекс заходів морально-етичного, публічно-правового, організаційно-управлінського, матеріально-технічного, фінансово-економічного та професійно-психологічного характеру, спрямованих на підтримання належного стану виконавської дисципліни кожним поліцейським під час виконання адміністративно-юрисдикційних, оперативно-службових та службово-бойових завдань.

В межах четвертого питання слід розглянути поняття та риси професійної культури поліцейського, визначити її види.

Питання цільових виступів:

1. Формами прояву естетичної культури працівника поліції.
2. Нормативні акти етичної поведінки поліцейських.
3. Етична культура працівників поліції.
4. Моральні відносини в поліцейському колективі.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.

2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.

3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.

4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.

5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.

2. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.

3. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформ.-практ. довід.: ч.1; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 140 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10975>.

4. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.

5. Доценко, В. В. Використання інноваційних технологій у процесі формування психологічної культури поліцейського. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 114–117. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

6. Євдокімова, О. О. Психологія професіогенезу керівника системи МВС України: моногр. / Євдокімова О.О., Бойко-Бузиль Ю.Ю.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ФОП Бровін О. В. 2023. 320 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/19309>.

7. Загуменна Ю.О., Лазарєв В.В. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу : монографія. Харків : Планета-Прінт , 2021. 228 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/510fbb8e-04b9-495d-843b-dccde26ce5d4/content>.

8. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

9. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>.

10. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

11. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та

патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.

12. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

13. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

14. Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників Національної поліції України, ветеранів ОВС та НПУ, учасників бойових дій та членів їх сімей: навчальний посібник / Андрієнко І.С., Дришлюк В.І., Пишна А.Г. та інші. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. 142 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/6732>.

15. Сокурено, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

16. Федоренко О. Сутність і складові професійної культури працівників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Вип. 4. URL: <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/251>.

17. Швець Д.В., Кісіль З.Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С.С. 301–305. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

18. Швець, Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 518 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5534>.

19. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3874>.

20. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.

21. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Тема № 5: Професійна культура поліцейського.

Семінарське заняття 5.2. Професійна культура поліцейського.

Навчальна мета заняття: всебічно розкрити професійну культуру поліцейського.

Кількість годин 2 години (денна).

Навчальні питання:

1. Політична та інформаційна культура працівника поліції.
2. Психологічна культура поліцейського, її структура. поняття психіки й психічного складу особи: інтелект, почуття (емоції), воля.
3. Естетична культура поліцейського. Службовий етикет поліцейського.
4. Моральна культура поліцейського: поняття та структура, культура моральної свідомості та культура моральної поведінки поліцейського.

Методичні рекомендації:

При підготовці до першого питання слід звернути увагу на поняття «політична культура юриста», вміти розкрити його зміст. В контексті першого питання також має суттєве значення принцип політичної нейтральності поліцейського, який теж має вплив на формування політичної культури поліцейського. Тому здобувач вищої освіти має вміти розкрити зміст зазначеного принципу.

Дослідження інформаційної культури поліцейського передбачає розуміння таких понять, як «інформація», «інформаційна безпека», а також особливостей державної інформаційної політики України та основних принципів інформаційних відносин (ст.ст. 4-5 Закону України «Про інформацію» від 02.10.92 № 2657-XII).

З'ясування суті другого питання необхідно розпочати з аналізу ознак поняття «психологічна культура поліцейського», а в подальшому вміти розкрити її структуру. Також в межах цього питання, слід розглянути поняття психіки й психічного складу особи: інтелект, почуття (емоції), воля.

Третє питання обумовлює вивчення естетичної культури поліцейського скрізь керівні засади його службового етикету.

В межах вивчення четвертого питання необхідно врахувати, що моральна культура поліцейського – одне з важливих понять поліцейської деонтології та є одночасно системою створення, збереження, обміну та використання моральних цінностей і за допомогою норм та принципів етики. Вона сприяє формуванню індивідуальної правосвідомості поліцейського. Моральна культура поліцейського є, з одного боку, наслідком людського спілкування, а з іншого боку, вона в кінцевому підсумку лише проявляється в процесі цього спілкування. У спілкуванні між людьми встановлюється духовно-практичний зв'язок, що характеризує зміст контактів, взаємодії та взаємодії людей. Слід аргументувати, що моральна культура поліцейського виявляється в активній творчій і правовій діяльності. Вона пронизує культуру юридичної дії, є основою особистої професійної поведінки поліцейського.

Питання цільових виступів:

1. Культура мовлення як складова професійної культури поліцейського.
2. Основні напрямки виховної і соціально-психологічної роботи з працівниками поліції.

3. Етика і мораль поліцейського у повсякденному житті.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277 с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридика деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридика деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
2. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.
3. Бугайчук К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформ.-практ. довід.: ч.1; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 140 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10975>.
4. Бугайчук К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.
5. Доценко В. В. Використання інноваційних технологій у процесі формування психологічної культури поліцейського. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 114–117. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.
6. Євдокімова О. О. Психологія професіогенезу керівника системи МВС

України: моногр. / Євдокімова О.О., Бойко-Бузиль Ю.Ю.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ФОП Бровін О. В. 2023. 320 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/19309>.

7. Загуменна Ю.О., Лазарєв В.В. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу : монографія. Харків : Планета-Прінт , 2021. 228 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/510fbb8e-04b9-495d-843b-dccde26ce5d4/content>.

8. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

9. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>.

10. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

11. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.

12. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

13. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

14. Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників Національної поліції України, ветеранів ОВС та НПУ, учасників бойових дій та членів їх сімей: навчальний посібник / Андрієнко І.С., Дришлюк В.І., Пишна А.Г. та інші. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. 142 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/6732>.

15. Сокурєнко В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

16. Федоренко О. Сутність і складові професійної культури працівників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Вип. 4. URL: <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/251>.

17. Швець Д.В., Кісіль З.Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С.С. 301–305. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

18. Швець Д. В. Психологічні та правові засади формування

особистості поліцейського в Україні: монографія. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 518 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5534>.

19. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3874>.

20. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.

21. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Тема № 6. Соціальні конфлікти та професійна деформація працівника поліції, шляхи її подолання.

Семінарське заняття 6.1. Соціальні конфлікти та їх прояв у поліцейській діяльності.

Навчальна мета заняття: з'ясувати поняття, види, причини та способи конфліктів у поліцейській діяльності, визначити шляхи їхнього вирішення, а також вивчити методи запобігання конфліктів за участю поліцейських.

Кількість годин: 2 години (денна), 2 години (заочна).

Навчальні питання:

1. Соціальні конфлікти та їх прояв у поліцейській діяльності.
2. Роль та місце ризику у професії поліцейського.
3. Формування психологічного клімату в колективі.
4. Шляхи подолання конфліктів у поліцейській діяльності.

Методичні вказівки:

Перше обумовлює необхідність розкриття змісту поняття «соціальний конфлікт», виявлення та узагальнення причини, умов та видів соціальних конфліктів. Крім того в межах першого питання здобувачеві вищої освіти необхідно зосередити увагу саме тих соціальних конфліктах, що мають місце в межах професійної діяльності поліцейського.

Розгляд другого питання диктує необхідність розкриття ролі ризику у професійній діяльності поліцейського. Слід звернути увагу на те, що ризик у професійній діяльності – це досить специфічний фактор, який складається під впливом варіативних обставин екстремальної ситуації. Наприклад, в ракурсі поліцейської діяльності «ризикувати» – означає свідомо піддавати своє життя і здоров'я ймовірності каліцтва, зумовленої впливом небезпечних факторів, наприклад при затриманні озброєного злочинця. Ризик тісно пов'язаний з поняттям професійного стресу – нормальною реакцією організму на нестандартні умови діяльності.

Готуючись до відповіді на третє питання, необхідно дослідити напрямки формування психологічного клімату в колективі. Визначити позитивні та негативні чинники, що впливають на стан психологічного клімату в колективі.

Під час підготовки до четвертого питання необхідно надати характеристику юридичним способам розв'язання конфліктів. Особливу вагу слід приділити факторам урегулювання конфліктів мирним шляхом.

Питання цільових виступів:

1. Структура та динаміка конфлікту.
2. Шляхи вирішення конфлікту залежно від типу темпераменту.
3. Психологічна сумісність.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
2. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.
3. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернишенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL:<https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.
4. Доценко, В. В. Використання інноваційних технологій у процесі формування психологічної культури поліцейського. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та

спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 114–117. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

5. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навч. посіб.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2018. 232 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3518>.

6. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / Л. М. Герасіна, М.П. Требін, О.М. Сахань, В. Д. Воднік ; за заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків: Право, 2021. 224 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4403&download_id=1423.

7. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практ. посіб. / [Моргунов О. А., Федоренко О. І., Мілорадова Н. Е. та ін.], за заг. ред. О. А. Моргунова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15235>.

8. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

9. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

10. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.

11. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

12. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

13. Сокурено, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

14. Швець Д.В., Кісіль З.Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 301–305. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

15. Швець, Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 518 с. URL:

<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5534>.

Тема № 6. Соціальні конфлікти та професійна деформація працівника поліції, шляхи її подолання.

Семінарське заняття 6.2. Професійна деформація працівника поліції та шляхи її подолання.

Навчальна мета заняття: з'ясувати причини та умови професійної деформації поліцейського; визначити шляхи та напрями профілактики та подолання професійної деформації поліцейського.

Кількість годин: 2 години (денна).

Навчальні питання:

1. Професійна правосвідомість працівника поліції.
2. Поняття професійної деформації поліцейського.
3. Причини й умови професійної деформації поліцейського.
4. Основні напрями профілактики та подолання професійної деформації поліцейського.

Методичні вказівки:

Відповідь на перше питання передбачає вміння здобувача вищої освіти сформулювати поняття «професійна правосвідомість», а потім визначити специфічні риси професійної правосвідомості поліцейського.

Крім того здобувачам слід визначити риси професійної культури поліцейського та її вплив на формування професійної свідомості.

В межах другого питання необхідно розкрити риси поняття «професійна деформація поліцейського». Крім того необхідно показати значення цієї категорії для недопущення порушення вимог законності під час виконання поліцейським своїх професійних обов'язків.

Розкриваючи третє питання слід розкрити та узагальнити причини й умови професійної деформації поліцейського. Перш за все, необхідно розглянути соціально-психологічний аспект професійної деформації поліцейських. Звернути увагу, що до числа причин, що обумовлені специфікою діяльності правоохоронних органів та викликають професійну деформацію, відносяться: надлишкова нормативна регламентація діяльності; наявність дискреційних владних повноважень стосовно громадян; професійна корпоративність; підвищена відповідальність за результати своєї діяльності; психічні та фізичні перевантаження; екстремальність діяльності; організаційні причини; необхідність у процесі виконання службових завдань вступати в контакт із правопорушниками; відсутність належного психологічного супроводу життєдіяльності співробітників поліції.

Останнє питання присвячено визначенню основних напрямів профілактики та подолання професійної деформації поліцейського.

Питання цільових виступів:

1. Форми та рівні професійної деформації поліцейського.
2. Детермінанти виникнення та розвитку професійної деформації поліцейського.
3. Питання діагностики професійної деформації поліцейського.
4. Система профілактики професійної деформації поліцейського.

Література:

Основна:

1. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.
2. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.
3. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.
4. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.
5. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.
2. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.
3. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернишенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL:<https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.
4. Доценко, В. В. Використання інноваційних технологій у процесі формування психологічної культури поліцейського. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 114–117. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.
5. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією

вогнепальної зброї: навч. посіб.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2018. 232 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3518>.

6. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / Л. М. Герасіна, М.П. Требін, О.М. Сахань, В. Д. Воднік ; за заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків: Право, 2021. 224 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4403&download_id=1423.

7. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практ. посіб. / [Моргунов О. А., Федоренко О. І., Мілорадова Н. Е. та ін.], за заг. ред. О. А. Моргунова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15235>.

8. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.

9. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.

10. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.

11. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.

12. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.

13. Сокурено, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.

14. Швець Д.В., Кісіль З.Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 301–305. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

15. Швець, Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 518 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5534>.

3. Рекомендована література.

Основна:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Європейський кодекс поліцейської етики (2001). https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf.
3. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text.
4. Основні принципи, що стосуються ролі юристів (прийняті Восьмим Конгресом ООН, 27 серпня – 7 вересня 1990).
<https://studfile.net/preview/5776729/page:8/>.
5. Резолюція 34/169 (1979) Генеральної Асамблеї ООН "Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку".
URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_282.
6. Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію».
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text.
7. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://bit.ly/3H5lzYF>.
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
9. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://bit.ly/3Icc7nD>.
10. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://bit.ly/3ucpOi1>.
11. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
12. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 09.07.2023 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
14. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.
15. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті внутрішніх справ: Наказ Харківського національного університету внутрішніх справ від 28.01.2021 № 44. URL: <https://bit.ly/3KWxxXw>.
16. Логвиненко І.А., Логвиненко Є.С., Невзоров І.Л., Загуменна Ю.О. Курс лекцій з юридичної деонтології : навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І.Л.Невзорова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 184 с. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ed4a0090-3bf0-43ec-9b1a-a23d48badb90/content>.

17. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій : К. : 7БЦ, 2021. 277с. URL:

http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/Поліцейська%20деонтологія_Пендюра%20Максим%20Миколайович.pdf.

18. Поліцейська деонтологія: навчальний посібник / за заг. ред. В.Я.Марковського. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 316 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3515>.

19. Поліцейська деонтологія : навч. посібник / кол. авт. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 144 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10738/1/макет_ПД_навч_посіб-1.pdf.

20. Юридична деонтологія. Від навчання до практики : навч. посібник / Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 296 с.

Додаткова:

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції [Текст]: навч. посіб. / [авт.кол.: В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін. ; за ред. В.А. Кулікова]. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. 285 с. URL: <https://elar.naiau.kiev.ua/handle/123456789/29361>

2. Адміністративна діяльність поліції в умовах воєнного стану [: довідник] / [Безпалова О. І., Чишко К. О., Бахаєва А. С., Макаренко В. С.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ]. Харків, 2022. 105 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17143>

3. Бабенко А.М., Борисова О.О. Юридична деонтологія: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2022. 176 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/7d71c16f-100d-4f96-92f7-fb54895e7967>.

4. Березняк В. С., Демичева А. В. Дотримання прав та свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції: аналітичний огляд. Дніпро: ДДУВС, 2023. 48 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10963>.

5. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформ.-практ. довід.: ч.1; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. 140 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10975>.

6. Бугайчук, К. Л. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник: частина 2; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12521>.

7. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють із громадськістю. / за ред. Є. Зимич, О.Чернишенко, Ю. Загуменної; Консультативна Місія Європейського Союзу. Харків : EUAM, 2018. 49 с. URL:<https://dspace.univd.edu.ua/items/6fc7c6cb-a5c1-466d-afb5-0af99db3a4f4>.

8. Доценко, В. В. Використання інноваційних технологій у процесі формування психологічної культури поліцейського. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 31 трав. 2019 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2019. С. 114–117. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.

9. Євдокімова, О. О. Психологія професіогенезу керівника системи МВС України: моногр. / Євдокімова О.О., Бойко-Бузиль Ю.Ю.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ФОП Бровін О. В. 2023. 320 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/19309>.

10. Загуменна Ю.О., Лазарєв В.В. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу : монографія. Харків : Планета-Прінт , 2021. 228 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/510fbb8e-04b9-495d-843b-dccde26ce5d4/content>.

11. Загуменна Ю.О. Зарубіжна практика функціонування ювенальної юстиції. *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України*: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.). Харків: ХНУВС, 2019. С. 108-110. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/bitstreams/50d6632c-a91c-4360-a728-bd73d181a6f5/download>.

12. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навч. посіб.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2018. 232 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3518>.

13. Конфліктологія: загальна та юридична : підручник / Л. М. Герасіна, М.П. Требін, О.М. Сахань, В. Д. Воднік ; за заг. ред. Л.М. Герасіної. Харків: Право, 2021. 224 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4403&download_id=1423.

14. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практ. посіб. / [Моргунов О. А., Федоренко О. І., Мілорадова Н. Е. та ін.], за заг. ред. О. А. Моргунова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15235>.

15. Поліцейстика: наука та освіта в персоналіях : довідник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка, Д. В. Швеця, С. С. Вітвіцького, Р. А. Сербина, О. М. Балинської, Л. Р. Наливайко, М. В. Корнієнка, Є. С. Назимка. ; Одес. держ. ун-т внутр. справ, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Нац. акад. внутр. справ, Донец. держ. ун-т внутр. справ, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. 244 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17818>.

16. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/policzejska-diyalnist.pdf>.

17. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / авт.кол.: В.О. Басс, В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін.; за ред. В.А. Кулікова. Київ: ФОП Маслаков, 2021. 563 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/23930>.
18. Посібник для підвищення кваліфікації працівників органів та підрозділів Національної поліції України / О. Безпалова, К. Бугайчук, А. Войціховський та ін. ХНУВС. 2019. 132 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7156>.
19. Права людини в діяльності поліції. Практичний посібник. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12804.pdf>
20. Професійна етика. Мультимедійний навчальний практикум. URL: <https://arm.naiau.kiev.ua/books/professional%20ethics/info/vstup.html>.
21. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. 236 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16265>.
22. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія / В. В. Бондаренко. К. : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/jspui/handle/123456789/8055>.
23. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>.
24. Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників Національної поліції України, ветеранів ОВС та НПУ, учасників бойових дій та членів їх сімей: навчальний посібник / Андрієнко І.С., Дришлюк В.І., Пишна А.Г. та інші. Одеса : Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. 142 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/6732>.
25. Сокурєнко, В. В. Морально-психологічна підготовка поліцейських до служби в умовах війни. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. учасників міжнар. психолог. форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. С. 208-210. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/afd5c446-c0fb-42a1-be1e-80b52d174bda>.
26. Федоренко О. Сутність і складові професійної культури працівників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Вип. 4. URL: <http://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedvisnyk/article/view/251>.
27. Швець Д.В., Кісіль З.Р. Професійна деформація співробітників Національної поліції України: юридико-психологічний вимір. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 301–305. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8693>.
28. Швець, Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2018. 518 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5534>.
29. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ;

Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/3874>.

30. Code of Ethics. A Code of Practice for the Principles and Standards of Professional Behaviour for the Policing Profession of England and Wales. URL: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2021-02/code_of_ethics.pdf.

31. The European Code of Police Ethics. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics>.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>.

3. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua>.

4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

5. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua>.

7. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/>. <https://www.npu.gov.ua/>.

8. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.

9. Офіційний веб портал судової влади в Україні. URL: <https://court.gov.ua/>.

10. Офіційний веб-сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>.

11. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>.

12. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>.

13. Практика ЄСПЛ. Український аспект. URL: <https://www.echr.com.ua/>.

14. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

15. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

16. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua.

17. Національна юридична бібліотека. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html.

18. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
19. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету. URL: <http://www.law.yale.edu/library/>.
20. Повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева). URL: <https://www.ebk.net.ua/>.
21. Бібліотека ДДУВС. URL: <https://dduvs.edu.ua/biblioteka/>.
22. Бібліотека ДонДУВС. URL: <https://dnuvs.in.ua/viddily-ta-viddilennya/zagalna-biblioteka>.
23. Бібліотека ЛьвДУВС. URL: <https://www1.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh>.
24. Бібліотека НАВС. URL: <https://dn.naiu.kiev.ua/?lang=ru>
25. Бібліотека ОДУВС. URL: https://oduvs.edu.ua/department/zahalna_biblioteka.
26. Бібліотека ХНУВС. URL: <https://lib.univd.edu.ua/>.